

Nærings- og fiskeridepartementet
Per epost: postmottak@nfd.dep.no

Oslo, 11. februar 2021
Ref: M1883459/1/ /sj210
Ansvarlig advokat:
Sverre Sandvik

Vedr. forslag om nye regler om gjennomføring av møter i foretakslovgivningen

Vi viser til høringsbrev datert 18. desember 2020 om forslag om nye regler om gjennomføring av møter i foretakslovgivningen.

Nedenfor følger vår synspunkter på spørsmålene som er stilt i høringsbrevet. På et generelt nivå er vi imidlertid usikre på om det bør lovfestes en adgang til elektroniske generalforsamlinger. Aksjelovgivningen åpner allerede for elektronisk deltagelse på generalforsamlinger, og vi tror at slik deltagelse kommer til å bli stadig viktigere i praksis fremover. At det legges til rette for elektronisk deltagelse betyr imidlertid ikke nødvendigvis at aksjeeiere bør kunne fratas muligheten til fysisk fremmøte. Gitt en forventet utvikling i retning av stadig større grad av elektronisk deltagelse kan det hevdes at det vil være unødig byrdefullt for selskaper også å legge til rette for fysisk oppmøte. På den annen side er møte-, tale- og stemmerett på generalforsamlinger en grunnleggende rettighet for aksjeeiere, og fysisk oppmøte vil kunne fremstå som mer betryggende for aksjeeiere som vil være sikre på at de kan utøve disse rettighetene, bl.a. fordi elektronisk deltagelse alltid vil være forbundet med en viss risiko for avbrudd som følge av problemer med internettilkobling eller andre tekniske utfordringer.

1. Er det behov for å videreføre styremedlemmers rett til å delta ved elektroniske hjelpemidler i møter som styreleder har bestemt at skal gjennomføres med personlig fremmøte?

I de tilfellene hvor det besluttes å avholde styremøter fysisk anser vi ikke at det enkelte styremedlemmet bør ha en rett til å delta med elektroniske hjelpemidler. Det kan være situasjoner hvor det er et legitimt behov for å samle styret fysisk. Dersom et styremedlem skal nektes å delta ved elektroniske hjelpemidler mener vi imidlertid det bør være en beslutning som treffes av styret med vanlig flertallsbeslutning, ikke bare av styreleder.

2. Bør alternativ 1 eller alternativ 2 for ordinær gjennomføring av generalforsamling og årsmøte foreslås?

Dersom det åpnes for elektronisk generalforsamlinger anser vi at dette bør gjelde med mindre vedtektene sier noe annet (alternativ 2).

3. Er det grunn til å skille mellom ulike foretaksformer i reguleringen, særlig om det er grunn til å være mer restriktiv med å tillate elektronisk generalforsamling i allmennaksjeselskaper?

Etter vårt syn er det ikke behov for å skille mellom ulike foretaksformer. Vi er tilbøyelig til å mene at elektroniske generalforsamlinger vil ha større verdi i allmennaksjeselskaper enn i andre selskaper. Generalforsamlinger i slike selskaper har i mange år vært preget av lavt oppmøte, da kravet om fysisk oppmøte har vært en barriere for deltakelse for mange. Generalforsamlinger i allmennaksjeselskaper fungerer derfor i liten utstrekning som et reelt aksjonærforum. Selv om elektroniske generalforsamlinger har noen utfordringer tror vi at utviklingen mot større grad av elektronisk deltagelse vil åpne for en langt større deltagelse og dermed bidra til at generalforsamlingen blir en mer reell møte plass for aksjonærene. Det må også forventes at de tekniske løsningene for slike generalforsamlinger vil bli forbedret. Som nevnt innledningsvis er ikke fordelene ved elektronisk deltagelse nødvendigvis et godt argument for å åpne for at selskaper kan la være å legge til rette for fysisk oppmøte. Men vi tror verdien av en mulighet til fysisk oppmøte i praksis vil kunne bli mindre i allmennaksjeselskaper dersom utviklingen går i retning av at deltagelse i det alt vesentlige er elektronisk.

4. Bør det innføres en adgang for et mindretall til å kreve fornyet behandling av enkeltsaker ved møter uten personlig fremmøte?

Vi anser ikke at det bør innføres en adgang for et mindretall til å kreve fornyet behandling ved møter uten personlig oppmøte. Det er i en del situasjoner viktig at det kan treffes et endelig vedtak. En mulighet for å kunne kreve "omkamp" kan føre til en trenering av beslutninger som har støtte av et flertall, og kan vanskeliggjøre prosesser.

5. Hvilke vurderinger bør legges til grunn for forsvarlighetskravet, slik at rettigheter og plikter best kan ivaretas, og særlig i foretak med mange eiere eller medlemmer?

Vi anser at de sentrale forholdene er (i) at alle aksjeeiere har mulighet til å delta på en elektronisk generalforsamling (mao. at løsningen som benyttes ikke inneholder tekniske barrierer e.l. som begrenser muligheten til å delta), (ii) at det er etablert et forsvarlig opplegg for å autentisere deltakerne på møtet, (iii) at det er mulig å avgi stemme for dem som deltar elektronisk og (iv) at det er mulig å stille spørsmål eller delta i diskusjoner.

Vi synes ikke sakens karakter bør være relevant, det bør ikke stilles mindre krav til forsvarlighet fordi man anser en sak for å være mindre viktig. Vi synes heller ikke kostnadene ved å anskaffe teknologiske løsninger bør være en relevant faktor. Det bør være en forutsetning at selskapet har tilfredsstillende teknologiske løsninger tilgjengelig. Om styret anser at det er uforholdsmessig dyrt å anskaffe slike løsninger kan det være et argument for ikke å legge opp til elektronisk deltakelse, men dette er etter vårt syn ikke et spørsmål om forsvarlighet.

6. Vil aksjelovens bestemmelser sammenholdt med det foreslåtte kravet til «forsvarlighet» ivareta eiernes rettigheter og forhindre misbruk av reglene, eller er det behov for ytterligere reguleringer?

Vi er usikre på om det er hensiktsmessig med en mer detaljert regulering. Det må forventes en utvikling både innen tekniske løsninger og i praksis for hvordan elektroniske generalforsamlinger gjennomføres, og det er viktig ikke å sperre for en fornuftig utvikling gjennom for detaljerte krav. En eventuell regulering bør etter vårt syn knytte seg opp mot de forhold vi har nevnt i punkt 5 ovenfor.

Vi støtter ikke er forslag om et krav om at styrets forsvarlighetsvurdering uttrykkelig fremgår av styreprotokollen. Denne type formalkrav blir lett oversett i praksis, og kan da føre til en usikkerhet om de juridiske konsekvensene av brudd på kravene. Det må dessuten antas at det etter hvert vil vokse frem standardiserte løsninger for elektroniske generalforsamlinger som ivaretar de generelle forsvarlighetskravene.

7. Vil en endring i kravet om at saken skal forelegges revisor, kunne føre til økt bruk av reglene om forenklet generalforsamling?

Vi tror ikke en oppheving av kravet om forhåndsvarsel til revisor vil ha noen stor betydning for bruken av reglene om forenklete generalforsamlinger. Vi støtter likevel kravet om å oppheve kravet. Vi tror dette er en bestemmelse som ofte blir oversett i praksis, og anser ikke at den er viktig for at revisor kan utøve sin funksjon.

Etter vårt syn er imidlertid reglene om forenklete generalforsamlinger uklart utformet. Det er et reelt praktisk behov for forenklet behandling. I aksjeselskaper med et fåtall aksjonærer er det ikke uvanlig at samtlige aksjonærer er enige om en beslutning, men at denne formelt må treffes av generalforsamlingen. Så lenge det skjer med samtykke fra samtlige aksjonærer er det vanskelig å se noen gode grunner til at slike beslutninger ikke skal kunne treffes på enklere måte enn det som følger av de vanlige reglene om generalforsamlinger.

Etter aksjeloven § 5-7 nr 1 er det en forutsetning at samtlige aksjeeiere "gis mulighet til å delta i behandlingen av saken på egnet måte." Hva som ligger i dette er uklart. Behovet for forenklete generalforsamlinger knytter seg til situasjoner hvor avholdelse av generalforsamling i form av møte er unødig tungvint. Bestemmelsen synes å forutsette en skriftlig avstemning blant aksjonærene, men oppstiller ingen nærmere regler for slik avstemning. Dette skaper uklarhet om hvilke frister man må gi aksjeeierne for å stemme, hvilket beslutningsgrunnlag de skal ha osv.

Det er også et vilkår at ingen aksjeeiere "motsetter seg" forenklet behandling. Det er uklart om dette krever et aktivt samtykke, eller om aksjeeiere som ikke ønsker forenklet behandling, aktivt må protestere, og i så fall hvor raskt og på hvilken måte slike protester kan fremsettes.

Selve vedtaket dokumenteres av en protokoll som underskrives av styreleder. Bestemmelsen innebærer følgelig ikke noen krav til dokumentasjon hva gjelder aksjeeiernes samtykke til forenklet behandling eller deres stemmegivning.

Resultatet blir en bestemmelse som *både* åpner for misbruk i form av at aksjonærene reelt sett ikke får en ordentlig adgang til å delta i behandling og som er unødig tungvint i de – mange – situasjoner hvor behovet bare er å formalisere en beslutning som alle aksjonærer er enige om, siden det synes å være forutsatt en eller annen form for stemmegivningsprosess i forkant av vedtaket.

Et alternativ man kjenner fra mange andre land er at generalforsamlinger kan erstattes av enstemmige skriftlige vedtak blant aksjeeiere. Dette åpner for at generalforsamlinger enkelt kan avholdes skriftlig per sirkulasjon. Samtidig sikrer kravet om underskrift fra samtlige aksjonærer at det foreligger et reelt og dokumentert samtykke fra alle aksjonærer.

8. *Bør daglig leder og revisor ha rett til å kreve at saken behandles av generalforsamlingen i møte?*

Nei, ut fra rollene til daglig leder og revisor er det ikke naturlig at de kan kreve at saker behandles av generalforsamlingen i møte. Daglig leder er underordnet styret, og bør ikke kunne overprøve styrets vurderinger. Det er heller ikke naturlig at revisor har en slik rolle i saksbehandlingen.

9. *Bør det innføres en regel om at forhåndsstemmer kan benyttes også der det ikke er vedtektsfestet?*

Vi mener det bør innføres adgang til forhåndsstemming også der det ikke er vedtektsfestet. Forhåndsstemming kan i praksis uansett gjennomføres i form av å be om fullmakter til styrets leder med stemmeinstruks, noe som tilsier at det er lite grunn til å være restriktiv til formell forhåndsstemming. Videre er det ofte lav bevissthet rundt hva som er vedtektsfestet om slike forhold, og et krav om vedtektsfesting kan medføre at formell forhåndsstemming blir forhindret fordi man har glemt å ta inn den nødvendige hjemmelen i vedtektene. I den grad aksjeeierflertallet i et selskapet ikke ønsker å tillate forhåndsstemming (en situasjon som neppe er særlig praktisk), er det fullt mulig å vedtektsfeste dette.

Det bør imidlertid vurderes en nærmere regulering av generalforsamlingsprosessen der det åpnes for forhåndsstemming, enten det skjer ved formell forhåndsstemming eller ved fullmakter ved stemmeinstruks. I børsnoterte selskaper utgjør forhåndsstemming ofte en betydelig del av den samlede stemmegivningen. Dette resulterer i at vedtak i praksis ofte er truffet før generalforsamlingen avholdes. Konsekvensen av dette blir at adgangen til å stille motforslag blir illusorisk, og at aksjeeiernes mulighet til å debattere et forslag, komme med motargumenter osv på generalforsamlingen får liten praktisk betydning. Det bør derfor vurderes å åpne for en periode mellom fremleggelse av forslag til generalforsamlingen og åpning for forhåndsstemming, hvor aksjeeiere har mulighet til å legge frem motforslag eller presentere synspunkter på forslagene.

10. *Bør reglene for selskapsmøtet i større grad harmoniseres med reglene i aksjelovene?*

Vi mener at kravene til selskapsmøter i større utstrekning bør harmoniseres med kravene til generalforsamlinger.

Øvrige kommentarer:

Vi synes følgende foreslåtte formulering i aksjeloven § 5-8a er litt uklar:

"Styret kan beslutte at generalforsamling skal holdes helt eller delvis uten fysisk møte, herunder ved bruk av elektroniske hjelpemidler."

Det er i § 1-5a) foreslått lovfestet at "møte" kan være enten et fysisk eller et elektronisk møte. Vi oppfatter det slik at intensjonen med § 5-8a) er åpne for at generalforsamling avholdes som elektronisk møte, men ikke for andre former for elektronisk behandling. Denne begrensningen fremgår imidlertid ikke klart av den foreslåtte formuleringen.

Med vennlig hilsen
for Advokatfirmaet Wiersholm AS

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'S. Sandvik', written in a cursive style.

Sverre Sandvik
ss@wiersholm.no